

VII. NEMZETKÖZI ASSITEJ GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI SZÍNHÁZI BIENNÁLÉ, KAPOSVÁR, 2014. MÁJUS 5–10.

Takács Ágnes: Képzelt gyermek

A gyermek- és ifjúsági színházi előadások alapvetően abban térnek el a felnőtteknek szólóktól, hogy akarva-akaratlanul előfeltevéssel közelítenek a nézőhöz. Állandó kérdés a műfaj alkotói számára, hogy mi az a téma, színházi formanyelv, amelyre az adott korosztály fogékony. Hogyan szólíthatók meg leghatékonyabban? Miként kerülhet a színház a gyermekhez/fiatalhoz igazán közel? Nemcsak azért alapvető kérdése ez a műfajnak, mert a nézők speciális színházi nyelvet igénylő korcsoportokhoz tartoznak, hanem azért is, mert a megszólítás módját az adott társadalmi helyzet (kor) is befolyásolja. Így aztán az olyan találkozó, mint a kaposvári biennálé, amellet, hogy a korosztályokat megszólító színházi műfaj aktuális állapotát mutatja, képet ad arról is, ahogyan a szakma a felnövekvő generációról gondolkodik. A szemlén végigkövethettük a gyermekszínházi alkotók lelkében élő néző felcseperedését.

Olyan „feltételezett” gyermekre kell gondolnunk, aki már csecsemőkorában találkozik a színházzal, mint a felfedezendő

világ egy szegmensével. E csöppséget a hosszú verbális közlésre épülő jelenetek még nem kötik le, ám a rövidebb, rímes mondókákból álló szöveg felkelti az érdeklődését, különösen, ha ezt színes labdákra épülő színpadi akció kíséri (*Dödölle*, Vaskakas Bábszínház, Győr).¹ Később már érdeklik a különböző formák, elvarázsolja az agyag átalakulása, és örömmel vesz részt a játékokban is (*Pont, pont, vesszőcske*, Kolibri

egy spotlímpában könnyen meglátja a barátot, mely elegendő ahhoz, hogy önfeledten kacagva élvezze az előadást

Gyermek- és Ifjúsági Színház, Budapest). A totyogó kíváncsi a fény, a mozgás és a zene kapcsolatára, és egy spotlímpában könnyen meglátja a barátot, mely elegendő

ahhoz, hogy önfeledten kacagva élvezze az előadást (*Spot*, La Baracca Testioni Ragazzi, Bologna).

A képzeletbeli óvodást még mindig a bábszínházzal lehet leginkább megszólítani (*Vitéz László – Az elásott kincs*, Mesebolt Bábszínház, Szombathely; *Boribon és Annipanni*, Budapest Bábszínház; *A háromágú tölgyfa tündére*, Kóvér Béla Bábszínház, Szeged; *Hogyan lett? Kipling mesék*, Ciróka Bábszínház, Kecskemét).

¹ A szerző nem írhatott azokról az előadásokról, amelyeket nem látott, mert az általa megnézett előadásokkal párhuzamosan futottak. Ezek közül versenyelőadás volt: *Csoda és Kósza* (Örkény István Színház, Budapest), *Allampolgári ismeretek* (Manna – Zsámbéki Színházi Bázis); *Pepita* (Kabóca Bábszínház, Veszprém); *Csigaház* (Ciróka Bábszínház, Kecskemét); *Hétalvó* (Griff Bábszínház, Zalaegerszeg); *Bumba* (Apró Színház – Jászai Mari Színház, Tatabánya); *A kolozsvári bíró* (Jókai Színház, Békéscsaba); *Allampolgári ismeretek* (Manna – Zsámbéki Színházi Bázis); *Horda2* (Nemzeti Tánccsínház – KET – Káva, Budapest).

Az elképzelt gyermek épp akkor válik képe-
 pessé hosszabb, élőszínházi előadások befo-
 gadására, amikor átlépi az iskolás kor kü-
 szöbét. Kisiskolásunknak még mindig
 nagyon fontos a látvány (*Világszép nádszál-
 kisasszony*, Csiky Gergely Színház, Kapos-
 vár), ám az összetettebb szöveges jelenetek
 is elkezdik érdekelni (*Pimpáré és Vakvar-
 júcska*, Bartók Kamaraszínház, Dunaújvá-
 ros). Fontos téma a nagyobb óvodások és
 alsó tagozatos iskolások számára a környe-
 zettel, a természettel való kapcsolat. Egy fa
 életének története legalább annyira érdekes
 lehet bábszínházi formában (*When all was
 green*, The Key Theatre, Tel-Aviv), mint
 egy fán élő apró lények küzdelmeiről gon-
 dolkodni közösen egy komplex színházi
 nevelési előadáson (*Apró hősök*, Káva Kul-
 turális Műhely, Budapest).

Később azonban a serdületlen mintha
 eltávolodna a színháztól,
 az elképzelt felsős nem
 kifejezetten az előadások
 segítségével fogalmazza
 meg kérdéseit, esetleg vá-
 laszait. Kiskamaszunkat
 mintha csak a virtuális
 kalandok foglalkoztatnák
 ekkor (*R & L, avagy a Mágusok Birodalma*,
 Budaörsi Latinovits Színház).

Olybá tűnik, hogy „feltételezett” pu-
 bertáskorú nézőnket árnyaltabb kérdésfel-
 tevéssel, összetettebb színházi formanyelv-
 értéssel jellemezhetjük, mint fiatalabb
 önmagát. Középképzeltünket erősen foglal-
 koztatja az én és a közösség határának kér-
 dése, az egyén és a hatalom viszonya (*A
 harmadik hullám*, Bárka Színház, Buda-
 pest; *Mario és a varázsló*, Kolibri Gyermek-
 és Ifjúsági Színház, Budapest). A serdülő
 ugyanakkor képessé válik az őt körülvevő
 problémák mély megértésére és átélésére.
 Ezek elviselhetetlenül nyomasztóvá is vál-
 hatnak számára (*Nincsenapám, seanyám*,
 Stúdió K Színház, Budapest), olyannyira,

hogy öngyilkos gondolatain olykor nehe-
 zen tud uralkodni (*A hosszabbik út*, Kerek-
 asztal Színházi Nevelési Központ – Szput-
 nyik Hajózási Társaság, Budapest). Fontos
 téma a halál e képzeletbeli kamasz néző-
 nek, ahogy felmerül a gyilkossá váláshoz
 vezető út is (*Csöngő*, Kolibri Gyermek- és
 Ifjúsági Színház, Budapest). Ez a fiatal
 színházértésében már alig különbözik a
 felnőtt nézőtől, bár az előzetes tudásra épí-
 tő előadásoknak kevésbé, ám a következe-
 tes színpadi jelhasználatot alkalmazóknak
 inkább lehet lelkes és őszinte közönsége
 (*Közellenség*, Magyar Színház, Budapest).
 Középképzeltünk előadásélményéhez
 ugyanakkor nem szükséges nagyszínpad,
 márványfolyosó, bársonyszék és ünneplő,
 értékeli az osztályteremszínház olykor ké-
 nyelmetlen testközelségét is (*Ady/Petőfi*,
 Nézőművészeti Kft. – Manna Kulturális

Egyesület, Budapest).

Elképzelt serdülönket
 érinti a szexualitás kér-
 dése kapcsán a jövőről
 való felelős gondolko-
 dás, így a kortársait is
 szerepeltető előadás
 különösen megszólított

középképzeltünket erősen
 foglalkoztatja az én és a közösség
 határának kérdése, az egyén
 és a hatalom viszonya

nézőjének érezheti magát (*12 hét*, K. V.
 Társulat, Budapest). Az érettségi és pálya-
 választás előtt álló feltételezett közönséget
 legalább annyira foglalkoztatja létének ér-
 telme, mint az általános iskolát épp elha-
 gyót. Ez a fiatal képes jövőjével kapcsolatos
 új szempontok átgondolására, új kérdések
 felvetésére egy saját iskolai közegébe érkező
 előadás és feldolgozó foglalkozás kapcsán
 (*Kő, papír, olló*, Székény Színház, Budapest).

Bár illeszthető a sorba, mégis mintha a
 korosztályra osztottságot kérdőjeleznél, és
 ezzel kissé a műfaj határait is feszegetné
 Hoffer Károly Janne Teller regényéből ren-
 dezett előadása. A *Semmi* – tizenhárom-ti-
 zennégy év fölött legalábbis – mindenkit
 megszólít. Olyan tiszta hangon beszél ez az

előadás az élet értelmének kereséséről, hogy utána a szülők legalább olyan nehezen szólnak meg, térnek vissza a hétköznapi életük rendjébe, mint kamasz gyermekeik. Az, hogy mi keresni valónk van a világon, ugyanis serdülőkortól kezdve kérdés, még akkor is, ha azt nem olyan gyakran tesszük fel magunknak, mint a tinédzserek.

Választ – ahogy azt jó műhöz illik – az előadás nem ad, csupán a kiskamaszok kétségbeesett keresését mutatja. A minden értelmet tagadó Pierre Anthon ellen épülő Fontos Dolgok Halma pedig nem mérete, ára miatt válik *valamivé*, hanem az egyre kegyetlenebbé váló felépülés folyamatától. A kör megszakadhat, a fűrésztelep Pierre Anthonnal együtt leéghet, de az élet értelmének keresése és a tagadás továbbél a tæringi serdülőkben. A hamvakkal teli, a darab végére elcsöndesedő gyufásdoboz pedig figyelmeztet az erőszakos kutatás veszélyeire. A Budapest Bábszínház *Semmi* című előadása maga is mintegy gyufásdobozként emlékezteti akár felnőtt közönségét is: valaha kerestünk mi is, találtunk valamit, vagy csak felfüggesztettük a kutatást?!

az érettségi és pályaválasztás előtt álló feltételezett közönséget legalább annyira foglalkoztatja létének értelme, mint az általános iskolát épp elhagyót

Az általános érvényű, kevésbé korosztály-specifikus kérdésfeltevés alapja lehet a generációk közötti kommunikációnak, ilyen értelemben a *Semmi* családi bábszínház alsó korhatárral. A megértést segíti a rendkívül átgondolt, következetes színpadi

jelrendszer, valamint a kiskamasz-nyelvezethez illeszkedő előadásszöveg (Gimesi Dóra), és a minden pillanatában hiteles színészi játék (Spiegel

Anna, Mórocz Adrienn, Pallai Mara, Ács Norbert, Tatai Zsolt, Teszárek Csaba, Pethő Gergő, Szolár Tibor, Blasek Gyöngyi). Az előadás tehát méltán kapta az Assitej Magyar Központ Üveghegy-díját.

A VII. Gyermek- és Ifjúsági Színházi Biennálé képzeletbeli gyermeke így válhatott felnőtté, olyan gondolkodó emberré, aki olykor-olykor újra felteszi serdülőkori kérdéseit, és a válaszkérés jelentőségéről soha nem feledkezik meg. Az előadások sorát látva pedig megállapítható, hogy bármely korosztályról legyen is szó, a színházcsinálók megkülönböztetett érzékenységgel és tisztelettel közelednek nézőikhez. Jó volt látni e képzelt gyermek színházi felcseperedését.

ZUBOR VIKTOR –

Egy fél kilo méz alapanyagának összegyűjtéséhez a szorgos kis bogaraknak több mint 40 000 kilométert kell repülniük. Becsüljük meg a mézet! Minden cseppje kincs.